

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	A II. feladtlaphoz helyesírási szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS	Helyesírási szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 15 perc	
I. Szövegértési feladatlap 60 perc	II. Szövegalkotási feladatlap 180 perc	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó először a I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlapon kiosztására és megoldására.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes követelményekre épül. Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A vizsgázó a háromból egyet választ és megoldja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap szövege általában 500-700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal írt tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés, illetve a szövegben található bizonyos kifejezések más szavakkal történő körülírása.

A szövegértést vizsgáló kérdések irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont azonosítására
- a cím és a szöveg egészének viszonyára
- a szerzői álláspontra
- a szövegben található bizonyos kifejezések magyarázatára
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzőire; ezek szövegbeli funkciójára
- a szöveg bizonyos részeinek (bekezdés) összefoglalására, tömörítésére

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó három, eltérő típusú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A választott feladat megoldásának terjedelme minimum 500 szó. Amennyiben a feladatmegadás egy konkrét mű előzetes ismeretét feltételezi, az csak a kánonban kötelezőként szereplő művek egyike lehet.

A feladatok a következők:

- Egy irodalmi mű (pl. vers, rövidebb prózai alkotás) adott szempontú értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontjait.
- Egy aktuális jelenség, emberi, társadalmi probléma bemutatása a vizsgázó által szabadon választott két, esetleg három irodalmi mű összehasonlító elemzése alapján. A feladat megfogalmazása tartalmazza azt a követelményt, hogy a vizsgázó vonatkoztasson el az irodalmi művektől, utaljon a probléma megjelenésére saját korában, környezetében.
- Érvelő szöveg megfogalmazása valamely aktuális jelenséggel kapcsolatban. A feladat alapjául szolgálhat pl. autentikus szöveg, publicisztikai mű, de rövid, találó idézet is. Feladat lehet az adott problémával összefüggésben valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása.

Legalább az egyik feladatnak a szerb nemzetiséghez kell kapcsolódnia.

Értékelés

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap megoldásával 30 pont érhető el. A szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján végzi a feladat értékelését. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, az elvárható válasz pontértékét, illetve az esetlegesen adható részpontszámokat. A szövegértési feladat értékelésekor a nyelvhelyességi hibák figyelmen kívül hagyandók. Az értékelést végző szaktanár ennek alapján az egyes feladatokra adott pontszámokat, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősíti. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembe vételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A szövegalkotási feladatlap pontszámának megoszlása

A szövegalkotási feladatlap megoldásával maximum 70 pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő:

a fogalmazás tartalmi minősége	30 pont
szerkezete, felépítése, stílusa	10 pont
nyelvi minősége	30 pont.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, szöveg alapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység
- tárgyyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A nyelvi minőség megítélése:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat-és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, valamint a dolgozat írásképét.

A szaktanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor 20 nyelvi és 20 irodalmi altételtől áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár felelős.

A tételsor összeállításához a részletes követelmények szerb nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt jelöl ki. Minden altétel kb. 200-250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A szerb nyelvi altételek a

részletes követelmények következő témáira épülnek: Szövegértés, Szövegalkotás, Retorika, Nyelvi ismeretek (A nyelv és a beszéd, A nyelv és az írás, A világ nyelvei és a szerb nyelv), Leíró nyelvtan, Lexikológia és jelentésstan. Az altételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább egy altétel tartozzék.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt állít össze. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ.

Az altételt a szerb nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. A vizsgáztató tanár a tétellel kapcsolatos kiegészítő kérdéseket tehet fel.

A szóbeli vizsga irodalom altételeinek tematikai aránya

A vizsgaleírás 18 altétel kijelölésére közül kötelezettséget. Ezek a következők:

A *Szerzők és művek* témáiból összesen 12 altétel állítandó össze.

- 6 megjelölt életmű
- 4 altétel a *Szerzők és művek* más témáiból (a szerző és művének beható ismerete, népköltészet, a közelmúlt irodalma, a kortárs irodalom)
- 2 altétel a magyarországi szerb irodalomból
- Az *Értelmezési szintek* mindegyik témájából kötelező altétel.
- Irodalomtörténet 2 altétel
- Motivikus, tematikus megközelítés 2 altétel
- Műfaj, poétika 1 altétel
- Kultúrtörténet 1 altétel

A további altételek kijelöléséről a szaktanár dönt.

A *Szerzők és művek* témáiból összeállított altételek bármelyike meríthet az *Értelmezési szintek* szempontjaiból, az *Értelmezési szintek* témáiból összeállított altételek bármelyike tartalmazhatja a *Szerzők és művek* témában megjelölt alkotókat.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi tétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM 25 pont	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód
A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN) 50 pont	

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételnek megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD**Elérhető pontszám: 25 pont****Teljesítménytartomány: 25-20 pont**

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincese gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincese a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezőmódja nem igényes (*pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs*).

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga egy nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői*Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor*

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor:

- nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza;
- különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul;
- továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

Szövegalkotási feladatok

A szövegalkotási feladatsor három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A feladatok a következők:

- Egy adott irodalmi mű értelmezése megadott szempont szerint
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása

Legalább az egyik feladatnak a szerb nemzetiséghez kell kapcsolódnia: tehát vagy a műveltségi feladatsor alapján képezze a magyarországi szerb irodalomból választott mű, vagy a három szövegfajta egyike legyen ilyen témájú.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú vagy szövegbázis nélküli.

Értékelés

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 30 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladat

- Egy adott irodalmi mű értelmezése min. 300 szó terjedelemben megadott szempont szerint (25 pont)
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre min. 200 szó terjedelemben (15 pont)
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása min. 100 szó terjedelemben (*pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény*), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban (10 pont)

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, a szöveg alapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, probléma-érzékenység
- tárgyyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások igazolása, bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A három szöveg nyelvhelyességét együttesen értékeljük, maximum 20 pont adható.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. Tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével az értékelő által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli tételsorról a következőket kell nyilvánosságra hozni: az egyes irodalmi és nyelvi tételek címei. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor legalább 20 nyelvi és 20 irodalmi altételtől áll. A tételsor összeállításához a részletes követelmények szerb nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételek a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz(hat)nak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságcímet, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladat-megjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szerbek nyelvvel, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételt a szerb nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtetnie. Legalább két altétel a magyarországi szerbek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi altétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM 25 pont	ELŐADÁSMÓD 25 pont
<ul style="list-style-type: none"> - Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés 	<ul style="list-style-type: none"> - Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód
<p><i>A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESÉN)</i> 50 pont</p>	

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevésbé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevésbé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezőmódja nem igényes (*pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs*).

„СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

II. ОПИС ИСПИТА

Структура испита

Средњи степен		Виши степен	
Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
240 минута	15 минута	240 минута	20 минута
100 бодова	50 бодова	100 бодова	50 бодова

Средства која се могу користити на испиту

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Обезбеђује кандидат	За решавање II. теста могу се користити правопис, једно и двојезични речник и читанка	НЕМА	Правопис, једно идвојезични речник и читанка	НЕМА
Обезбеђује надлежна институција	НЕМА	Читанка или други штампани или електронички извори у вези задатка	НЕМА	Читанка, штампани или електронички материјали у вези датог задатка

Јавно саопштење

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Градиво	НЕМА	Наслови теза	НЕМА	Наслови теза
Када?	НЕМА	У складу са правним регулисањем	НЕМА	У складу са правним регулисањем

Испит средњег степена

Писмени испит 240 минута		Усмени испит 15 минута	
I. Тест из разумевања текста 60 минута	II. тест из састава 180 минута	Разрада тезе (подтезе) из језика	Разрада тезе (подтезе) из књижевности
30 бодова	70 бодова	50 бодова	

Писмени испит

Основна правила

Кандидати на писменом испиту морају решити низ задатака који је централно одређен. Кандидат прво решава задатке I. теста. Тестове испита након 60 минута скупља професор који надзире испит. Након тога следи подела и решавање другог теста.

Садржајна структура

Писмени испит је описан на детаљним испитним захтевима. На писменом испиту захтева се разумевање текста, односно писање једног самосталног састава. Писмени испит дакле садржи један скуп задатака разумевања текста и три задатка писања текста. Кандидат бира једну од три могућности.

Садржајне и формалне карактеристике писменог теста

Тест из разумевања текста

Текст из разумевања текста чини цели текст или један одломак есеја, научно-популарне студије, публицистике од 500-700 речи. Решавање задатка је обично одговор у неколико реченица или одлучивање о одговарајућем и правилном одговору.

Питања којима се испитује разумевање текста могу се односити на:

- идентификација чињенице, података, констатације, аргумента, стања која се у тексту непосредно могу пронаћи
- однос наслова и целог текста
- ауторов став
- објашњење неких израза који се могу пронаћи у тексту
- граматичке и стилске карактеристике текста; на њихову функцију у тексту
- сумирање неких делова текста

Задатак из састава

Кандидат има могућност да одабере један од три задатка састава који су различитих типова и различитих тема.

Састав је најмање од 500 речи. Уколико решење задатка захтева предходно познавање једног конкретног дела, то могу бити назначена дела у опису.

Задаци су следећи:

- Анализа, интерпретација једног дела (*на пример лирског, кратког прозног, драмског одломка*) *Задатак садржи истакнути аспект интерпретације.*
- Приказивање једног актуалног људског, друштвеног проблема на основу упоредне анализе два евентуално три књижевна дела - по слободном избору кандидата. Дефиниција задатка садржи захтев да кандидат апстракцијом књижевног дела укаже на појаву у свом времену и својој средини.
- Формирање текста са аргументима у вези са неком од актуелних појава. Као основа задатка може послужити нпр. изворни текст, публикација или један кратак цитат. Задатак може бити и састав текста практичне врсте у вези датог проблема.

Најмање један задатак мора бити у вези са српском мањином.

Оцена

Тест из разумевања текста

Решавањем теста из разумевања текста може се достићи 30 бодова. Стручни професор писмени задатак бодује на основу доле описаног упутства за бодовање.

Упутство за исправак и бодовање садржи могуће одговоре за разумевање текста, а такође садржи и вредност одговора у бодовима односно максимално и детаљно додељиве бодове. Током исправка задатка о разумевању текста, језичке грешке се не узимају у обзир. На основу тога стручни професор одређује број бодова који се додељују за поједине задатке и укупни број бодова.

Задатак из састава

Састав који је кандидат одабрао, професор који је задужен за исправак, оцењује у складу са упутством за исправак и оцену.

Упутство за исправак и бодовање садржи основне критеријуме бодовања састава, независно од теме. Уважавајући критерије и предлоге бодовања који су наведени у упутству за исправак, бројем бодова оцењује стручни професор, који оцењује градњу, структуру односно садржај, језичку исправност.

Подела бодова из састава

Решавањем задатка из састава текста кандидат може постићи 70 бодова чија је подела следећа:

Квалитет садржаја: 30 бодова

Конструкција, стил: 10 бодова

Језик: 30 бодова

Општи критерији који се примењују при оцењивању задатака из састава текста:

Критерији оцењивања садржаја

- темељито познавање задатог, односно изабраног дела, стварање културно-повесних веза
- разумевање теме, усмереност у односу на текст у задацима
- језичка и књижевна образованост, информираност, оправдано упућивање, навођење
- објективност
- самосталност у решавању проблема, сопствени став
- истицање битнога, способност систематизације
- информисаност, осетљивост у односу на друштвене проблеме, образован начин размишљања
- квалитет аргументације, доказивање трвдњи

Критерији уређења текста и стила:

- уздовољавање елементима књижевне врсте у задатку
- јединственост текста, пропорционалност саставних делова
- одељеност
- континуиран, компактан и задатку адекватан стил
- одржавање датог обима

Оцена језичне квалитете:

- сигурно познавање разговорне норме
- адекватна и разноврсна употреба лексике, задатку и комуникацијској ситуацији прилагођен стил
- јасна и сажета, прецизна дикција
- непрекидно и разумљиво стварање реченица и текста
- читљив рукопис, уређен изглед састава

Упутство за исправак и бодовање садржи поделу бодова који се могу доделити за садржај, структуру и језичку исправност. У упутству за исправак и бодовање наведени су могући садржајни елементи формулисана скица тј.(неразрађено) у вези са датом темом. Може се прихватити свако добро решење које одступа од тога. Уважавањем критеријума и предлога који су наведени у упутству стручни професор бодује задатак односно бодује се грађња, структура, садржа и језичка исправност, предатог рада.

Стручни професор на крају радње наводи број бодова за садржај, структуру, односно језичку исправност.

Усмени испит

Састављање испитних теза усменог испита на средњем стапену дужност је установе под чијој надлежности ради испитни одбор.

Садржајна структура

Кандидат на усменом испиту обрађује по једну тему из књижевности и језика. Постоје 20 језичних и 20 књижевних теза.

За састављање теза одговоран је стручни професор.

При састављању теза треба узети у обзир детаљне захтеве тема српског језика и књижевности.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци, уважавајући одлике тема, по могућности буду исте тежине, односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању, разради тему.

Језичке подтезе

Током испита проверавамо у којој је мери и на ком нивоу је кандидат способан за усмену комуникацију, интеракцију чијој део чине рецептивне и продуктивне способности (разумевање говора, говорна вештина). Кандидат мора бити способан како за самостално разлагање теме, као и за интерактивну сарадњу у разговору.

Стручни професор за испит одређује 20 подтеза. Свака се подтеза састоји од текста чији обим износи отприлике 200-250 речи и задатака који су у вези са њим (језична трансформација, лексички, стилистички

задатак итд). Језичке подтезе нека садрже 25% таквих текстова који су у вези са језиком, обичајима, традицијом, мањинском политиком итд. Срба у Мађарској.

Подтезе из књижевности

Стручни професор саставља 20 теза за испит. Свакој подтези припадају два задатка од којих кандидат бира један.

Кандидат мора уз дело које је наведено у детаљним захтевима из српског језика и књижевности или на основу једног фрагмента дела самостално израдити подтезу. Најмање две подтезе морају да садрже задатке који су у вези са књижевношћу српске мањине у Мађарској. Професор који испитује може поставити додатна питања у вези са темом.

Оцена

Матурант на усменом испиту може постићи највише 50 бодова. Професор заједно оцењује израду тезе и излагање тезе из српског језика и књижевности. Матурант за свој одговор добива суму бодова. Оцена успеха матуранта се на усменом испиту обавља на основу следећих критеријума:

Садржај 25 бодова	Начин интерпретације 25 бодова
- граматичка, књижевна и културна обавештеност - објективност - богатство мисли - систематизација	- јасно, одељено склапање реченица и текста - истицање битнога - логично аргументисање - одговарајућа употреба речи - разумљив начин интерпретације
ГОВОР ОДГОВОР ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И ЈЕЗИКА УКУПНО 50 бодова	

САДРЖАЈ
Могући број бодова: 25
Постигнут успех: 25-20 бодова Свеобухватним и самосталним излагањем мисли и конструкција у вези са датом тезом кандидат доказује да познаје и разуме тему тезе (узајамне повезаности и главна питања). Формира своје мишљење које инспирише тема тезе. Своје језичке и књижевне могућности припознаје и убедљиво користи. У сваком битном елементу решавања задатака је убедљив.
Постигнут успех: 19-10 бодова Израда тезе је углавном самостално, важније констатације су углавном тачне. Обрада тежи ка систематизацији, али неколико детаља може бити несигурно или непотпуно. Одговором је исказано мишљење кандидата у вези са темом. Може бити мало површно, сувише уопштавања, ирелевантна нарације.
Постигнут успех: 9-0 бодова Кандидатова знања о теми тезе нису задовољавајуће, али располаже делимичним знањем о чињеницама, о повезаностима, о делима и појмовима за решавање задатака. За одговор је потребна помоћ испитивача.

НАЧИН ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Начин интерпретације је самосталан, континуиран и разумљив. Ток размишљања је сређен и очигледан. Структура аргументације и разлагања је уверљива, кандидат избегава неважне елементе. Његова употреба појмова је јасна и прецизна, фонд речи је богат који у целости одговара језичком и стилском карактеру испитне ситуације.

Постигнут успех: 19-10 бодова

Разлагање тезе, распоред и линија размишљања је углавном приметна и очигледна. Начин интерпретације је можда понегде дуготрајан и застаје. Његова употреба појмова и фонд речи је у складу са темом, дозвољен је само мањи број језичких, стилских и синтактичких грешака.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Ток размишљања се само делимично или никако не може пратити. Одговор није довољно континуиран, аргументи су несигурни, једва прихватљиви. Језички и стилски начин изражавања није довољно израђен (на пр. несигурно склапање речи, мали фонд речи).

ИСПИТ ВИШЕГ СТЕПЕНА

Структура испита

Писмени испит 240 минута		Усмени испит 20 минута	
Низ задатака из језика и књижевности који показује степен образованости	Састав	Интерпретација једне подтезе из језика	Интерпретација једне подтезе из књижевности
30 бодова	70 бодова	50 бодова	

Писмени испит

Кандидати на писменом испиту морају решити један централно издат задатак. Кандидат самостално располаже временом за решавање задатака, а сам може одредити и редослед решавања задатака.

Структура садржаја

Писмени испит се састоји од једног књижевно образовног задатка и од три различита задатка састава.

Садржајне и формалне карактеристике писменог испита

Језичко-књижевно-образовни задаци

Језичко-књижевно-образовни задаци везују се за једно дело (лирско, прозно, односно одломак, есеј, расправу уз њихов одломак).

Задаци садрже:

- провера знања из језика и књижевности, препознавање, поистовећавање и евентуалну дефиницију појмова
- откривање разних историјских, тематских, мотивских повезаности књижевних епоха
- питања која се односе на језичке, граматичке, реторичке, стилске одлике.

Задаци из састава

Задаци из састава текста садрже стварање три текста разних тема, према аспектима и врсти.

Задаци из састава су следећи:

- интерпретација, оцена једног одређеног књижевног дела
- формирање аргументације: указивање на једну појаву, на појаву нове епохе
- састав једног текста практичне врсте

Најмање један задатак мора бити у вези са српском мањином, дакле основу образовног задатка чини једно књижевно дело Срба из Мађарске, или један од три врсте текста нека буде такве теме.

Било који од задатака може бити на бази текста или без њега.

Оцена

Језички-књижевни-образовни задаци

Оцена језичких књижевних-образовних задатака врши се на основу тематског упутства. Највиши број бодова је 30. Избор прихватљивих одговора и бодове који се могу дати за делимично решење садржи упутство оцена. Професори који оцењују задатке на радњи назначују бодове које је матурант постигао те укупан број бодова које је матурант постигао решавањем задатака.

Задаци из области формирања текста

- интерпретација одређеног књижевног дела према заданом критерију у обиму од 300 речи (25 бодова);
- формирање аргументације: указивање на једну појаву, појаву епохе, обим најмање 200 речи (15 бодова);
- стварање једног практичног текста обима најмање 100 речи (на пр. текст за покретање расправе, коментар, молба) евентуално одређеној особи, у назначеној комуникацијској ситуацији, односно у одређеној књижевној врсти (10 бодова).

Општи критеријум при бодовању састава:

Критеријум садржајног дела разраде

- основно познавање задатог, односно изабратог дела, стварање културно-историјских веза
- разумевање теме, усмереност према тексту и задатку
- језичка и књижевна образованост, информисаност, осетљивост на проблеме
- објективност
- самосталност у решавању проблема, лични став
- истицање битнога, способност систематизације
- информисаност, осетљивост на друштвене проблеме, образован начин размишљања
- квалитет аргументације, доказивање тврдње

Критерији градње и стила

- задовољавање елементима књижевне врсте у задатку
- јединственост поруке, пропорционалност саставних делова
- одељеност
- непрекидан, егзактан и задатку адекватан стил
- одржавање одређеног обима

Критерији током бодовања језика текста:

- сигурно познавање норми разговорног језика
- адекватна и разноврсна употреба лексике, адекватан стил задатку и комуникацијској ситуацији
- јасна и сажета, прецизна дикција;
- непрекидно стварање текста
- читљив рукопис, уредан изглед радње

Језичку исправност три задатка оцењује се заједно и може се дати највише 20 бодова.

Упутства за исправу и бодовање садржи поделу бодова који се могу дати за садржај, структуру и језичку исправност. У упутству за исправку и бодовање скицирани су могући садржајни елементи (не израђено) у вези с темом задатка. Може се прихватити свако добро решење које одступа од тога. На оцењивање кандидата не може утицати ни чињеница да лични став одступа од општеприхваћених ставова, нити ако мишљење кандидата одступа од општеприхваћеног приступа.

Уважавањем критеријума и предлога бодовања наведени у упутству за исправку и бодовање, бројем бодова које је установио стручни професор оцењује се градња, структура, односна садржајна и језичка исправност.

Усмени испит

Усмени испит вишег степена одвија се на бази централног низа теза.

О низу теза писменог испита треба јавно објавити следеће: наслови појединих теза из језика и књижевности. Задаци у вези с тезама нису јавни.

Садржајна структура

Кандидат на испиту разрађује једну тезу (подтезу) из књижевности и једну подтезу из језика. Теза се састоје од најмање 20 језичких теза (подтеза) и 20 књижевних подтеза. При састављању низа теза треба узети у обзир теме из српског језика и књижевности детаљних захтева.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци наведени у тезама, уважавајући особитости тема, буду сличних тежина односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању припреми задату тему.

Језичке подтезе

Током испита се проверава у којој мери и у ком квалитету кандидат је способан за усмену комуникацију, интеракцију чији део подједнако чине разумевање говора и говорна вештина. Кандидат мора бити способан за самостално излагање теме, тако и за интерактивну сарадњу у разговору.

За усмени испит треба одредити 20 подтеза.

У складу са тематским круговима, односно у складу задатком објашњеном у подтези, подтезе садрже (могу садржати) једну констатацију, навод, уводну мисао, штампани или електронички документ (нпр. Обрац, упутство за употребу, страницу новина, фотографију, слику, географску карту, интернет страницу, одломак из речника) у вези задатка којег треба изградити. Одређивање задатка се темељи на детаљним испитним захтевима.

Језичке подтезе нека садрже 25% таквих текстова који су у вези с језиком, обичајима, традицијом, мањинском политиком итд. Срба у Мађарској.

Подтезе из књижевности

За усмени испит треба одредити 20 подтеза. Свакој подтези припадају два задатка од којих кандидат бира један. Кандидат мора уз наведено дело у детаљним захтевима из српског језика и књижевности или на основи једног фрагмента дела самостално изградити подтезу. Најмање две подтезе нека садрже задатке који су у вези са књижевношћу Срба у Мађарској.

Оцена

Матурант на усменом делу испита може постићи највише 50 бодова. Испитни одбор заједно оцењује излагање тезе из српског језика и књижевности. За одговор матурант добија суму бодова. Бодовање успеха матуранта на усменом испиту обавља се помоћу следећих општих критеријума које садржи упутство за исправку и бодовање.

Садржај 25 бодова	Начин интерпретације 25 бодова
- граматичка, књижевна и културна обавештеност - објективно знање - богатство мисли - систематизација	- истицање битнога - логично аргументирање - одговарајућа употреба речи - разумљив начин интерпретације
ГОВОР ОДГОВОР ИЗ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ УКУПНО 50 бодова	

САДРЖАЈ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Самосталним и свеобухватним саопштавањем узајамних повезаности, мисли и конструкција у вези са тезом кандидат доказује да познаје и разуме тему тезе(узајамне повезаности и главна питања). Формирање свог мишљења које инспирише тема тезе. Своје језичке и књижевне могућности уверљиво примењује, излагање подупиरे релевантним примерима. У сваком битном елементу решавања задатака је самоповерен.

Постигнут успех: 19-10 бодова

Интерпретација тезе је углавном самостална, важније констатације су тачне. Излагање тежи ка систематизацији, али је неколико садржајних елемената несигурно, можда непотпуно. Одговором је исказано мишљење кандидата у вези са темом. Може бити мало површности, сувише уопштавања, ирелевантне наративе.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Кандидатово знање о теми није задовољавајуће, али располаже делимичним знањем о шињеницама, о узајамним везама, о делима и о појмовима потребних за решавање задатака. За одговор је потребна помоћ испитивача.

НАЧИН ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Начин интерпретације је самосталан, непрекидан и разумљив. Ток размишљања је срећен и очигледан. Структура аргументације и излагања је самоповерено, кандидат избегава неважне елементе. Његова примена појмова је јасна и прецизна, фонд речи богат који потпуно одговара језичном и стилском карактеру испитне ситуације.

Постигнут успех: 19-10 бодова

Разлагање тезе, распоред и линија размишљања је углавном приметна и уочита. Начин интерпретације је можда понегде дуготрајан и застаје. Његова употреба појмова и фонд речи је у складу са темом, дозвољен је само мањи број језичких, стилских и синтактичких грешака.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Ток размишљања се само делимично или никако не може пратити. Одговор није довољно континуиран, аргументи су несигурни, једва прихватљиви. Језички и стилски начин изражавања није довољно изражен (на пр. несигурно склапање речи, мали фонд речи).